

İŞSİZLİK SİGORTASI- İŞSİZLİK PARASI KOŞULLARI-İŞSİZLİK MAAŞI(İŞSİZLİK ÖDENEĞİ) NASIL ALINIR?

Av. Erdoğan KAYA

TÜİK(Türkiye İstatistik Kurumu), 2016 yılı Aralık ayı “İşgücü İstatistikleri”ni açıkladı. Buna göre; Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı 2016 yılı Aralık ayında 3 milyon 872 bin kişi oldu. İşsizlik oranı %12,7 seviyesinde gerçekleşti . Biz de bu yazımızda işsizlik sigortası ve bu sigorta kolu kapsamında ödenen işsizlik ödeneğine(işsizlik maaşı) ilişkin açıklamalar getireceğiz.

Ülkemizde işsizlik sigortası ilk kez 25.08.1999 tarih ve 4447 sayılı Kanunla kurulmuştur. Söz konusu düzenlemenin yürürlük tarihi ise 01.06.2000 yılı olmuştur.

KİMLER İŞSİZLİK SİGORTASI KAPSAMINDADIR?

İşsizlik sigortası kapsamında yer alanları genel olarak hizmet akdine dayalı çalışanlar(5510 sayılı Yasa kapsamındaki 4/1-a sigortalıları olarak da nitelendirebiliriz.) olarak belirtebiliriz .

İŞSİZLİK MAAŞINDAN YARARLANABİLMEK İÇİN KAÇ GÜN SİGORTALI OLMAK GEREKİR?

Sigortalının iş sözleşmesinin sona ermesinden önceki üç yıl içinde en az altı yüz gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödenmiş ve işten ayrılmadan önceki son yüz yirmi gün içinde prim ödeyerek kesintisiz çalışılmış olması gerekir.

HANGİ HALLERDE 120 GÜNLÜK SÜREDE KESİNTİ OLMUŞ SAYILMAZ?

Belirtmiş olduğumuz üzere işsizlik maaşından yararlanabilmek için son 120 günlük çalışmanın kesintisiz geçmiş olması gerekir. Ancak şu durumlarda; hizmet akdi devam etmekle birlikte hastalık, ücretsiz izin, disiplin cezası, gözüaltına alınma, hükümlülükle sonuçlanmayan tutukluluk hali, kısmi istihdam, grev, lokavt, genel hayatı etkileyen olaylar, ekonomik kriz, doğal afetler nedeniyle çalışılmayan dolayısıyla prim ödenmeyen süreler işsizlik sigortasından faydalanmak için aranan 120 günlük süresinin hesabında kesinti olarak sayılmaz.

Burada şu hususu belirtmek gerekir ki 120 gün kesintisiz çalışma koşulu işsizlik sigortasından yararlanmayı oldukça kısıtlamaktadır. Belirli gün işsizlik sigortası primi ödeyen işçinin bir de belirli süre kesintisiz çalışması şartı kanaatimizce yersizdir. Birçok işçi bu koşulu yerine getiremediği için işsizlik maaşından yararlanamamaktadır. İşsizlik sigortası fonunda biriken tutarlar da düşünüldüğünde çalışanların işsizlik maaşından yararlanmasını oldukça kısıtlayan bu şartın kaldırılması yerinde olacaktır.

İŞ SÖZLEŞMESİNİN HANGİ NEDENLERLE SONA ERMESİ HALİNDE İŞSİZLİK MAAŞI ALINABİLİR?

Çalışanın, işsizlik maaşından yararlanabilmesi için aynı zamanda iş sözleşmesinin belirli nedenlerle sona ermesi gerekir. Şimdi bu sebeplerini kısaca sayarsak;

- a) İş sözleşmesinin işveren tarafından süreli fesih yoluyla sona erdirilmesi,

- b) İş sözleşmesinin işçi tarafından haklı nedenle sona erdirilmesi,
- c) İş sözleşmesinin işveren tarafından haklı nedenle sona erdirilmesi,
- d) Belirli süreli iş sözleşmesinin sona ermesi,
- e) İşyerinin devri, kapatılması veya niteliğinin değişmesi nedeniyle işsiz kalınması,
- e) İşyerinin özelleştirilmesi nedeniyle işsiz kalmak,

Nedenleriyle sona ermesi halinde işçinin işsizlik sigortası kapsamında işsizlik maaşından faydalanması söz konusu olabilir .

İŞSİZLİK MAAŞINA HAK KAZANABİLMEK İÇİN BAŞVURU ŞARTI VAR MIDIR?

Sigortalı işsiz, işsizlik sigortasından sağlanan işsizlik maaşı(işsizlik ödeneği) ve hizmetlerden yararlanabilmesi için işten ayrılma bildirgesi ile birlikte hizmet akdinin feshedildiği tarihi izleyen günden itibaren otuz gün içinde Türkiye İş Kurumuna(İŞKUR) doğrudan veya elektronik ortamda başvurması gerekir.

Burada şahsen başvuru şartı maddede açıkça belirtildiği için vekil vasıtası ile yapılan başvurular kabul edilmemektedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu`nun konuya ilişkin olarak vermiş olduğu kararda, avukat aracılığı ile yapılan işsizlik ödeneği başvurusunun Kanunda açıkça başvurunun şahsen yapılması belirtildiği gerekçesiyle geçersiz bir başvuru sayılması gerektiğine hükmedilmiştir . Kanımızca söz konusu karar, Kanunun lafzına fazla bağlı kalınarak verilmesi sebebiyle sosyal güvenlik hakkını kısıtlar niteliğe bürünmüştür.

Mücbir sebepler dışında, başvuruda gecikilen süre işsizlik ödeneği almaya hak kazanılan toplam süreden düşülür .

İŞ SÖZLEŞMESİNİN ASKIDA OLMASI DURUMUNDA İŞSİZLİK MAAŞI ALINIR MI?

İşsizlik ödeneğine hak kazanabilmek için hizmet akdinin başvuru sırasında grev, lokavt veya kanundan doğan ödevler nedeniyle askıya alınmamış olması gerekmektedir .

YAŞLILIK SİGORTASINDAN AYLIK(EMEKLİ AYLIĞI) ALINMASI DURUMUNDA İŞSİZLİK MAAŞI ALINABİLİR Mİ?

4447 s. Kanun`un 52/1-b maddesinde “herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı aldığı tespit edilen” kişilerin işsizlik ödeneklerinin kesileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla yaşlılık aylığı olan kişiler işsizlik sigortasından sağlanan yardımlardan faydalanamayacaktır.

Buradan şu sonuca da ulaşılabilir. Yaşlılık aylığı dışında alınan aylık(ölüm aylığı vb.) ve gelirler(sürekli iş göremezlik geliri vb.) işsizlik ödeneği alınmasına engel oluşturmaz.

İŞSİZLİK SİGORTASINDAN SAĞLANAN YARDIMLAR NELERDİR?

İşsizlik sigortasından sağlanan yardımları üç başlık altında toplamak mümkündür; a) İşsizlik Maaşı(İşsizlik Ödeneği), b) Genel Sağlık Sigortasından Yararlanma, c) Yeni Bir İş Bulma, Meslek Geliştirme, Edindirme ve Yetiştirme Eğitimi verilmesidir.

İŞSİZLİK MAAŞININ TUTARI NEDİR?

İşsizlik ödeneğinin tutarı asgari ücretin % 40`ı ve % 80`i arasındadır. Bu aralıktan aşağı ya da yukarı olamaz. 2017 yılında işsizlik ödeneği tutarı da 705.41 TL TL ile 1.411,21 TL arasında olacaktır.

İŞSİZLİK ÖDENEĞİNİN ÖDENME SÜRESİ NEDİR?

Hizmet akdinin sona ermesinden önceki son 120 gün prim ödeyerek sürekli çalışmış olanlardan, son üç yıl içinde;

- a) 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 180 gün,
- b) 900 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 240 gün,
- c) 1080 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş olan sigortalı işsizlere 300 gün, süre ile işsizlik ödeneği verilir .